

Dossier (Vlaamse) Eiwitstrategie

In dit tweede dossier over eiwitten – het eerste verscheen op 17 juni – willen we het speciaal hebben over de Vlaamse ambitie om de eiwitproductie én de eiwitconsumptie duurzamer te maken. Daarvoor is een compleet actieplan uitgewerkt: de Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030. Verder willen we nagaan wat er allemaal aan alternatieve eiwitbronnen bestaat en of het haalbaar is om die in Vlaanderen te produceren of te kweken. Ook Protealis, een bedrijf dat duidelijk wil inspelen op de veranderende maatschappelijke trends inzake eiwitten, komt in dit dossier aan bod. Eiwit voor dierlijke en menselijke voeding is immers een zeer actueel onderwerp in de hele agro-voedingsketen. We mogen deze thematiek niet onderschatten, want het kan de hele land- en tuinbouwsector op relatief korte tijd diepgaand beïnvloeden.

Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030

Op 23 februari tekenden vertegenwoordigers van landbouworganisaties, de veevoederindustrie, een aantal onderzoeksinstituten, de voedingsindustrie, de retailsector en de milieubeweging een overeenkomst met de Vlaamse overheid: de Vlaamse Eiwitstrategie. Hiermee verbonden alle partners zich om zich zo veel mogelijk in te zetten om de eiwitketen in Vlaanderen verder te verduurzamen. Een dergelijke strategie ondertekenen en een engagement aangaan is makkelijker gezegd dan gedaan.

Bart Vleeschouwers

Er zal in de praktijk nog heel wat werk moeten worden geleverd. In 2030 zou deze ambitieuze verdere verduurzaming gerealiseerd moeten zijn.

Voor dit artikel hebben we dankbaar gebruikgemaakt van de basistekst over de eiwittransitie zoals die is uitgegeven door het Departement Landbouw en Visserij.

De Vlaamse overheid erkent het belang van een gegarandeerde eiwitvoorziening in de voeding van mens en dier. Eiwitten zijn immers zeer belangrijke bouwstenen voor levende wezens. Dat hebben we eerder al toegelicht in *Boer&Tuinder* 24 van 17 juni.

Wel staat het huidige model van eiwitproductie en -consumptie onder druk. Wetenschappers geven aan dat de eiwitvoorziening moet verduurzamen om tegemoet te komen aan uitdagingen op het vlak van voedselzekerheid, milieu-impact en volksgezondheid. Door de bevolkings- en welvaartstoename stijgt de wereldwijde vraag naar (dierlijke) eiwitten. De verwachting is

dat de wereldwijde vleesconsumptie de komende jaren zal blijven stijgen. Zonder aanpassingen aan het huidige productiemodel is een toenemende dierlijke eiwitproductie wereldwijd echter onvoldoende duurzaam.

Vlaanderen en de EU hebben een historisch tekort aan geconcentreerde eiwitbronnen en vertrouwen voornamelijk op de invoer van eiwitten uit de VS en Latijns-Amerika om hun binnenlandse veeteelt te voeden. Als reactie daarop wil de veevoedersector onder andere meer duurzame soja gebruiken en reststromen valoriseren. Ook de veehouderij staat voor uitdagingen en zet actief in op verduurzaming (in brede zin). Wellicht zal de vleesconsumptie in Vlaanderen en in de westerse wereld afnemen ten voordele van (deels) plantaardige en andere alternatieven. Toch passen duurzaam geproduceerde dierlijke producten, inclusief vlees, nog steeds in een gezond, evenwichtig en duurzaam voedingspatroon mits ze met mate genuttigd worden. In Vlaanderen is er dan ▶

Quinoa is in Zuid-Amerika van oudsher een van de belangrijkste eiwitbronnen in de menselijke voeding.

ook een blijvende en belangrijke rol weggelegd voor de veehouderij, zowel in het kader van voedsel- en bevoorradingszekerheid en -veiligheid, als in functie van circulariteit en productie-efficiëntie.

Om op relatief korte termijn met deze diverse uitdagingen aan de slag te gaan, is een breed plan uitgewerkt waarbij alle actoren uit de agro-voedingsketen betrokken zijn. Begin dit jaar ondertekenden daarom vertegenwoordigers van landbouworganisaties, dierenvoedingssector, voedingsindustrie, grootwarenhuizen, onderzoeksinstellingen, diverse overheidsinstanties en zelfs milieuorganisaties een overeenkomst, een basistekst met een uitgewerkte strategie om die diversificatie en verduurzaming van de eiwitproductie en eiwitconsumptie te realiseren: de Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030.

Zes doelstellingen

In het plan zijn zes doelstellingen opgenomen die men tegen 2030 wil gerealiseerd zien.

Verduurzamen van de diervoeding.

Daarvoor is een charter overeengekomen met BFA (de federatie van de Belgische veevoederbedrijven). Daarbij verbinden de veevoederbedrijven zich ertoe om zo veel mogelijk te werken met lokale eiwitten in hun voeders. Daarnaast willen ze ook de bestaande bronnen zo efficiënt en duurzaam mogelijk inzetten.

Verduurzaming van de dierlijke productie. Met deze doelstelling wil men bekomen dat de vleesproductie zo duurzaam mogelijk zal gebeuren. Dit houdt onder andere in dat er ingezet wordt op een verdere verduurzaming van de dierlijke eiwitproductie in brede zin, en de uitbreiding van duurzaamheidsmonitors naar andere sectoren en bijkomende thema's. Ook zal gezocht worden naar nieuwe verdienmodellen. Deze differentiatie kan zowel op het vlak van product (bijvoorbeeld extra kwaliteit, nieuw product), proces (bio, extensief ...) als vermarkting (korte keten, label ...). Door een betere samenwerking met de andere schakels

in de keten moeten veehouders hier ook een faire prijs of winstmarge voor kunnen krijgen.

Inzetten van meer plantaardig eiwit.

Zowel in de dierlijke als in de menselijke voeding wil men meer lokaal geteeld plantaardig eiwit gebruikt zien. De toenemende vraag naar plantaardige eiwitten voor humane consumptie bieden mogelijk ook nieuwe opportuniteiten voor landbouwers om meer eiwitrijke gewassen te produceren. Hierbij is de ontwikkeling van rendabele ketens noodzakelijk om tot een verdienmodel voor elke schakel in de keten te komen.

Meer nieuwe eiwitten introduceren. In het artikel over alternatieve eiwitbronnen komen we daar uitgebreid op terug.

Meer productdiversiteit. De alternatieve eiwitbronnen leveren niet altijd een product op dat direct consumeerbaar is. Vooral voor menselijke consumptie is er vaak nog een complex verwerkingsproces nodig. Vanuit Vlaanderen wil men inzetten op het

stimuleren van deze nieuwe ontwikkelingen door de voedingsindustrie. Vlaanderen moet een leidende rol krijgen in de ontwikkeling van nieuwe producten.

Duurzame eiwitconsumptie. Streven naar een gevarieerd en evenwichtig voedingspatroon. Dit voedingspatroon houdt rekening met de gezondheidsaanbevelingen en heeft een aanvaardbare ecologische voetafdruk. De voedingsdriehoek hanteert hierbij drie uitgangspunten: eet in verhouding meer plantaardige dan dierlijke voeding; geef de voorkeur aan weinig of niet bewerkte voeding; verspil geen voeding en matig je consumptie. Dierlijke eiwitbronnen hebben een plaats in een gevarieerd en milieuverantwoord voedingspatroon. Ze zijn een bron van hoogkwalitatieve eiwitten en andere nutriënten en vertegenwoordigen een cruciale schakel in een duurzaam en circulair voedingsstelsel.

Nieuwe verdienmodellen

De plannen voor het verduurzamen van de eiwitproductie en de consumptie hebben een economisch potentieel. Zoals eerder al gezegd, zitten er heel wat mogelijkheden in voor land- en

tuinbouwers om hierop in te spelen. Aangezien de markt voor alternatieve eiwitten zeer sterk aan het groeien is, ontstaan er voor landbouwers mogelijkheden om op hun bedrijven deze nieuwe ontwikkelingen mee te nemen. En niet alleen grote bedrijven kunnen hier profijt uithalen, ook kleinere bedrijven kunnen mee instappen in de nieuwe teelten en eventueel de kweek van insecten. Er zijn in ieder geval ook heel wat mogelijkheden om zich te laten begeleiden bij het ontwikkelen van dergelijke nieuwe verdienmodellen. Zo kan je bijvoorbeeld bij het Innovatiesteunpunt van Boerenbond terecht voor advies en begeleiding hierrond. De economische resultaten in alle schakels van de keten zullen uiteindelijk wel bepalend zijn of deze Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030 zal slagen of niet. ■

Dierlijke eiwitbronnen hebben een plaats in een gevarieerd en milieuverantwoord voedingspatroon.

Meelwormen kunnen worden gebruikt in menselijke en dierlijke voeding. Bij de kweek gebruikt men wortelschijfjes als vochtbron. Ook witloofwortels zijn geschikt als kweekmedium.

Diane Schoonhoven

adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid,
Studiedienst
diane.schoonhoven@boerenbond.be

Samenwerking en lokale eiwitketens stimuleren

Boerenbond en zijn Innovatiesteunpunt ondertekenden de Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030. Hiermee stapt Boerenbond samen met een brede groep stakeholders in een engagement om tegen 2030 een meer duurzame, diverse en toekomstgerichte eiwitvoorziening te realiseren. Ook de consument gaat hier steeds nadrukkelijker naar op zoek. Het zit in het DNA van de Vlaamse boeren en tuinders om steeds opnieuw in te spelen op veranderende vragen en trends vanuit de maatschappij en de markt. Ook in het verleden leverde de sector al verschillende en concrete inspanningen om de voedselproductie verder te verduurzamen. Wel blijven we onderstrepen dat een aantal hefboomen noodzakelijk zullen zijn om de strategie te versterken. Een goede onderlinge samenwerking en het stimuleren van die lokale eiwitketens zijn bepalend voor het welslagen van de Vlaamse eiwitstrategie. Dit nieuwe verdienmodel moet kunnen worden vertaald naar het individuele bedrijf. Centraal hierbij staat een duurzaam inkomen voor de landbouwer, een degelijke verankering in de regionale keten en uiteindelijk een positieve waardering van het product tot bij de consument.

© BART VLEESCHOUWERS

De perskoek van koolzaad is in Europa een belangrijke bron van eiwit in de diervoeding. Het is meestal een bijproduct van de productie van biobrandstof.

Alternatieve eiwitbronnen voor consumptie

Er zijn heel wat alternatieven voor de aanvoer van eiwitten in de menselijke voeding. Veel planten die nu nog niet op ons menu staan, komen bijvoorbeeld in aanmerking om in de eiwitbehoefte van de mens te voldoen. Maar er zijn ook nog heel wat andere alternatieven die nu al mogelijk zijn of die volop voor productie en consumptie ontwikkeld worden. We stellen een aantal van die ontwikkelingen kort voor.

Bart Vleeschouwers

Momenteel doen meerdere onderzoeksinstituten onderzoek naar de haalbaarheid van de teelt van bepaalde eiwitgewassen. Daarnaast zijn er ook meer private initiatieven in die zin. Zo is er Protealis (zie p. 25), maar ook gevestigde waarden zoals Arvesta samen met Alpro, hebben relatief grootschalige projecten lopen om bijvoorbeeld soja te telen voor menselijke consumptie. De grootste uitdaging voor al deze alternatieve gewassen is zeker de rentabiliteit. Het klimaat in Vlaanderen is voor de meeste van deze teel-

ten minder gunstig dan bijvoorbeeld in Zuid-Europa. En aangezien transport niet echt heel duur is, is de concurrentie met die regio's niet gemakkelijk. Om al deze eiwitgewassen rendabel te kunnen telen, is het daarom nodig om ze te commercialiseren in een circuit waar lokale productie belangrijk is. Gelukkig zijn er steeds meer voedingsbedrijven die ermee uitpakken dat hun producten gemaakt worden van lokale basisproducten en vinden meer en meer consumenten dit belangrijk vinden. Er zit echt wel muziek in de meeste van deze alternatieve teelten.

Vlinderbloemigen

Soja (*Glycine max*). Van de eiwitgewassen is dit wellicht het bekendste omdat dit gewas al enkele jaren getest wordt in ons land. De teelt is zeker haalbaar in onze streken, maar de eiwitopbrengst valt nog wat te laag uit om in aanmerking te komen voor menselijke consumptie. De resultaten van rassenproeven geven wel aan dat dit langzaam maar zeker in orde komt. De teelt van soja is op zich niet zo moeilijk en kan gebeuren met bestaande machines. Alleen is het wel erg belangrijk om de zaden te inoculeren (te bedekken) met de juiste rhizobiumstam. Dat zijn de bacteriën die zorgen voor de binding van luchtstikstof in wortelknobbeltjes waardoor een goede ontwikkeling zonder toevoeging van stikstof mogelijk is.

Kikkererwten (*Cicer arietinum*). Deze zijn de laatste jaren erg hip. Het is de grondstof voor hummus, een pasta die op zijn beurt de basis vormt voor heel wat (vegetarische) gerechten. Kikkererwten vinden gretig aftrek voor de productie van vleesvervangers. Bij ons kunnen kikkererwten relatief goed groeien, maar de opbrengst ligt gevoelig lager dan in het zuiden van Europa of in subtropische landen. Daardoor blijft het moeilijk om te concurreren.

(Gele) erwten (*Pisum sativum*). Dit gewas is in West-Europa volledig aangepast aan het weer. Tot nu toe gebruikt men gedroogde erwten vooral in veevoeders, maar ze zijn perfect bruikbaar voor de productie van allerlei vegetarische producten zoals vleesvervangers. Op korte termijn zijn erwten waarschijnlijk de meest aannemelijke basisproducten van lokale eiwitbronnen (samen met veldbonen).

Veldbonen (*Vicia faba*). Veldbonen zijn van oudsher een van de basisingrediënten van het voedsel in West-Europa. De grootschalige consumptie van vlees is eerder iets van de laatste honderd jaar. Daarvoor waren mensen voor hun

eiwitbehoefte veel meer aangewezen op plantaardige bronnen, op eieren en soms op melk. In West-Europa was ondervoeding honderd jaar geleden geen zeldzaamheid. De teelt van veldbonen is in onze streken sterk achteruitgegaan door de concurrentie van ingevoerde soja maar kan snel weer groeien als de marktomstandigheden het toelaten.

Lupine (*Lupinus sp.*). Er zijn verschillende soorten lupine die geschikt zijn voor menselijke consumptie. De teelt is perfect mogelijk in onze streken, maar tot nu toe slaat dit niet echt aan. Nochtans is lupine een interessante grondstof voor vleesvervangers. Maar op dit ogenblik gaat het merendeel van de productie naar de veevoeding. Ook het kweken van winterlupine behoort tot de mogelijkheden. Lupinemeel bevat wel een stof die bij sommige mensen een allergie kan uitlokken analoog aan die voor pinda's. Dit is wel belangrijk voor de uitbreiding van de teelt voor menselijke consumptie.

Andere boonsoorten. Bruine, rode, zwarte, witte bonen, kievitsonen en nierbonen, alubia- en borlottibonen (*Phaseolus vulgaris*) en adzukibonen (*Vigna angularis*) zijn boonsoorten die soms al vele jaren in productie zijn op akkerbouwbedrijven terwijl andere soorten in onze streken totaal onbekend zijn. Deze teelten hebben heel wat potentieel en verdienen zeker verder onderzoek. Een probleem om deze gewassen voor menselijke consumptie te kunnen telen is vaak dat er een commercieel circuit ontbreekt. De teler moet dan zelf zijn keten gaan ontwikkelen en dat is voor heel wat landbouwers niet evident.

Niet-vlinderbloemigen

Bij de niet-vlinderbloemige gewassen die kunnen dienen als eiwitbron hebben we koolzaad (perskoek), quinoa, gras (jong gras is erg eiwitrijk maar enkel geschikt als veevoer), bietenbladeren (veevoeding), aardappelen en

granen. Deze gewassen zijn relatief eiwitrijk maar meestal is de verhouding van aminozuren in het eiwit minder evenwichtig dan bij de vlinderbloemigen. Een buitenbeentje is zeker eendenkroos (*Lemma sp.*) waarmee de laatste jaren ook heel wat initiatieven lopen. De mogelijke productiehoeveelheden zijn zeer groot maar het nadeel is dat men wateroppervlakten nodig heeft die niet windgevoelig zijn en dat kan duur uitvallen.

Wieren

Bij de wieren vinden we heel wat verschillende eetbare soorten en zijn er waarschijnlijk zelfs honderden soorten geschikt voor (menselijk) gebruik. We zullen in dit dossier niet op deze eiwitbron ingaan omdat de landbouwkundige interesse niet direct in de teelt van wieren ligt. Het gebruik van wier kan wel interesse opwekken vanwege het mogelijk inzetten in veevoeding of als biostimulant maar daar komen we later op terug.

Een van de grote problemen om nieuwe wieren te introduceren in onze voeding of diervoeding is wel dat ze een *novel food*-goedkeuring moeten krijgen. Dat kost echter erg veel geld.

Dierlijke eiwitten

De bekendste 'alternatieve' dierlijke eiwitbron is zeker eiwit uit insecten. Hierover hebben we het in het verleden al uitgebreid gehad. Insecten kweken is zeker haalbaar voor landbouwbedrijven die alternatieven zoeken voor bijvoorbeeld de varkenshouderij. Er zijn verschillende onderzoeksinstellingen waar men experimenteert met insecten zodat het niet moeilijk is om voldoende informatie te verzamelen als men hiermee wil starten.

Een probleem met een aantal insectensoorten is wel dat ze (nog) niet toegelaten zijn voor menselijke of dierlijke voeding. Ze moeten eerst nog een *novel food*-vergunning verkrijgen. Gelukkig lopen er op dit moment heel wat aan- ▶

Proefplatform Eiwit van Inagro

Begin dit jaar zette Inagro mee de schouders onder de Vlaamse eiwitstrategie en lanceerde bovendien een eigen eiwitactieplan om de sector klaar te stomen voor de toekomst. Binnen dit actieplan werd het meerjarig Proefplatform Eiwit in het leven geroepen. Op het Proefplatform worden meerdere eiwitgewassen met potentieel op Vlaamse bodem uitgezaaid. Door de teelten te monitoren, op te volgen en te analyseren, zal het potentieel van elk gewas bepaald worden.

Kennisverspreiding naar zowel de landbouw, als de voedings- en voederindustrie wordt mogelijk gemaakt door onder andere proefveldbezoeken. Zo bracht een vijftiental deelnemers op 20 juli een proefveldbezoek aan dit proefplatform. Er werd kennisgemaakt met rassenproeven gele erwt, kikkererwt en soja, een screeningsproef met verschillende bonensoorten (onder andere rode en witte kidneyboon, zwarte boon, adzukiboon, borlottiboon, cannellini-boon, oogboon en dalmatin-boon) en een inoculumproef kikkererwten.

 Heb je interesse in één van bovenstaande gewassen of heb je zicht op een interessant eiwitgewas? Neem dan contact op met Jonas Claeys via jonas.claeys@inagro.be.

© BART VLEESCHOUWERS

Kikkererwten zijn een van de interessantste teelten voor menselijke consumptie. Ze dienen als basis voor hummus of worden gewoon geroosterd gegeten als knabbeltjes tussendoor.

vragen voor dergelijke vergunningen en kregen enkele insectensoorten onlangs de toestemming voor gebruik in dierenvoeding.

De kweek van insecten is eigenlijk het interessantst als hij kan gebeuren op allerhande reststromen uit de voedingsindustrie en zelfs de primaire landbouwproductie. Maar daar wringt het schoentje omdat deze reststromen problemen kunnen opleveren inzake hygiëne of samenstelling. Het zal dus zoeken blijven naar een goed evenwicht tussen volksgezondheid en bedrijfseconomische overwegingen. Onder alternatieve dierlijke eiwitbronnen mogen we ook de opbrengst rekenen die in de 'aquacultuur' geproduceerd wordt. Kweekvis neemt in snel tempo de markt van de visconsumptie in. Tegenwoordig liggen de schappen in de visafdeling van de supermarkten al vol met gekweekte zalm, pangasius en andere vissoorten. Dat daardoor het visbestand van onze zeeën en oceanen wat kan gespaard worden, is een interessante bijkomstigheid. Aquacultuur kan daarenboven interessant zijn omdat men er reststromen uit land- of tuinbouw mee kan recyclen tot hoogwaardig dierlijk eiwit.

Microbieel eiwit

Hier zitten we helemaal in de grootschalige industriële toepassingen die voor een landbouwbedrijf niet echt interessant, laat staan, haalbaar zijn. Men heeft momenteel de technologische kennis om van zuiver minerale oplossingen met behulp van bepaalde bacteriën biomassa te maken die kan dienen als grondstof voor voeding of industriële processen. Vooralsnog zijn deze processen niet echt concurrentieel met de klassieke productie van organische stoffen met behulp van fotosynthese. Fotosynthese is het proces waarbij planten met behulp van de energie van (zon)licht suikers en andere organische verbindingen produceren.

Naast het microbieel eiwit zijn er ook veel mogelijkheden om schimmels of gisten te gebruiken om eiwitten te produceren. De bekendste toepassing tot nu toe is zeker 'quorn' dat al een aantal jaren in onze winkelrekken ligt als vleesvervanger.

Over kweekvlees zullen we het nu niet hebben, maar het onderzoek naar kweekvlees loopt momenteel erg hard en doorbraken kunnen snel een keerpunt in onze voeding veroorzaken. ■

Novel foods

Een belangrijke hinderpaal bij de invoering van sommige alternatieve eiwitbronnen is de 'novel food-wetgeving'. Deze Europese reglementering maakt de invoering van nieuwe voedingsmiddelen onderhevig aan een doorgedreven onderzoek. Wie een *novel food*-vergunning wil bekomen, zal daarvoor heel wat veiligheidstesten moeten laten doen voordat dit product in Europa mag verkocht worden.

Voor echt alternatieve ontwikkelingen kan deze veiligheidscontrole een stevige rem op de ontwikkeling betekenen.

Netwerkevent eiwitrijke teelten in Oudenaarde

Na drie succesvolle online netwerkevents tussen producenten en afnemers in de branche granen en peulvruchten zal er op 25 september een fysiek netwerkevent worden georganiseerd tijdens de Werktuigendagen in Oudenaarde. De focus ligt deze keer op eiwitrijke teelten. Het event brengt ondernemers die lokaal willen samenwerken bijeen: landbouwers, horeca/catering, retail, voedingsproducenten, verwerkers ...

Een korte infosessie brengt ons langs proefveldjes waar we de nieuwe gewassen zien groeien. Daarnaast zoomen we in op een business case en diverse verwerkingsmethodes. Aansluitend is er tijd om heel gericht te netwerken met andere ondernemers. Dit alles met lekkere proefertjes gemaakt van deze nieuwe teelten.

 Info en inschrijven via www.boerenbond.be/granen-en-peulvruchten.

Protealis richt zich op ontwikkelen van aangepaste eiwitrijke gewassen

Boerenbond investeert mee in eiwitstrategie

Protealis is een bedrijf dat ontstaan is uit onder meer het ILVO (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek) en het VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie). De missie is om plantenvariëteiten te ontwikkelen die aangepast zijn aan ons klimaat. Zoals uit hun naam al blijkt, willen ze zich vooral richten op gewassen die rijk zijn aan eiwitten (proteïnen). Een hele reeks investeerders heeft mee de schouders gezet onder dit bedrijf, onder andere AIF (Agri Investment Fund), een dochter van Boerenbondholding MRBB.

Bart Vleeschouwers

Protealis wil hoogkwalitatieve legumineuzen (vlinderbloemigen) ontwikkelen om op die manier het tekort aan plantaardig eiwit waar Europa al jaren mee kampt aan te pakken. Hierbij ligt de klemtoon op peulvruchten zoals erwten, bonen en soja. De twee oprichters van het bedrijf, Benjamin Laga en Jonas Apers, willen hun ervaring als onderzoekers nu gebruiken om hun ervaring als onderzoekers op te starten.

Peulvruchten

De eerste werkplaatse is het ontwikkelen van sojavariëteiten die een hoger eiwitgehalte hebben dan wat nu in onze streken behaald wordt. Dit eiwitgehalte is bepalend om te zien of de geoogste soja dienst kan doen voor menselijke of voor dierlijke voeding. In

dit tweede geval zal de vergoeding voor de sojabonen gevoelig lager liggen dan wanneer de soja verwerkt kan worden in producten voor menselijke consumptie.

De ervaring van de laatste jaren leert ons dat het potentieel er is maar dat er toch nog heel wat werk zal zijn voordat de Vlaamse soja kan concurreren met de Zuid-Amerikaanse.

Een interessante bijkomstig neveneffect van dergelijke sojavariëteiten is dat daardoor de duurzaamheid van onze landbouwsector sterk verbetert.

Peulvruchten (en alle legumineuzen of vlinderbloemigen) zijn planten die aan hun wortels een samenwerkingsverband aangaan met bepaalde soorten bacteriën, de rhizobiumbacteriën. Deze micro-organismen kunnen stikstof uit de lucht binden en omzetten tot

ammonium. De planten kunnen deze stikstof dan opnemen in hun weefsels. Zo kan men vele tonnen stikstofkunstmest uitsparen, wat natuurlijk de duurzaamheid sterk ten goede komt.

Boerenbond doet mee

De initiatiefnemers haalden in een eerste financieringsronde ongeveer 6 miljoen euro op bij een hele reeks investeerders. Ook MRBB, de holding van Boerenbond (de afdeling die de bedrijven van de Boerenbondgroep beheert), heeft via zijn innovatiefonds AIF meegedaan in dit startkapitaal. Daarmee geeft Boerenbond duidelijk te kennen dat het wat ziet in de ontwikkeling van duurzame lokale eiwitten. De uitdaging voor Protealis is tweedelig: ze moeten nu zorgen dat ze hun belofte waarmaken en snel met variëteiten op de markt komen die effectief aangepast zijn aan ons klimaat, maar ze moeten in tweede instantie ook aantonen dat de teelt van dergelijke gewassen rendabel kan zijn voor een Vlaamse landbouwer. Soja en andere peulvruchten zullen in de Vlaamse context tussen bijvoorbeeld aardappelteelt en industriegewassen een plaatsje moeten veroveren. De toekomst zal uitwijzen of dit inderdaad een haalbare kaart zal blijken. ■

Dat eiwitten voor mens en dier enorm belangrijk zijn, is meer dan duidelijk. In de toekomst zullen we nog veel meer geconfronteerd worden met deze thematiek. Daarom zullen we in *Boer&Tuinder* de vinger aan de pols houden en regelmatig over dit onderwerp blijven informeren. Het is aan de individuele boer en tuinder of aan mogelijke samenwerkingsverbanden om op al deze nieuwe ontwikkelingen een antwoord te formuleren. De toekomst van de sector zal er mee door bepaald worden.

